

Právo sociálního zabezpečení

Veřejné zdravotní pojištění

Základní charakteristika

- účelem zdravotního pojištění je
 - vymezit podmínky, za nichž je poskytovaná zdravotní péče hrazena z tohoto pojištění
 - určit okruh subjektů, kteří jsou účastni zdravotního pojištění (osobní rozsah) a stanovit jejich práva a povinnosti
 - stanovit okruhy zdravotní péče, která je hrazena ze zdravotního pojištění (věcný rozsah)
- charakteristické rysy veřejného zdravotního pojištění
 - všeobecné
 - povinné
 - se státní zárukou

Subjekty právního vztahu VZP

- oprávněný subjekt – vždy pouze fyzická osoba - pojištěnec
 - pozor – problém vymezení, resp. nevymezení právní subjektivity
- osobní rozsah
 - pozitivní vymezení (§ 2 odst. 1 zákona)
 - fyzické osoby s trvalým pobytem na území ČR
 - osoby bez trvalého pobytu na území ČR, které jsou zaměstnány u zaměstnavatele se sídlem na území ČR
 - negativní vymezení (§ 2 odst. 5 zákona)
 - osoby, které vykonávají nelegální práci podle § 5 písm. e) bod 3 zákona č. 435/2004 Sb.
 - osoby nemající trvalý pobyt na území ČR a jsou činny v ČR pro zaměstnavatele, kteří požívají diplomatických výhod a imunit
 - osoby nemající trvalý pobyt na území ČR a jsou činny na území ČR pro zaměstnavatele, kteří zde nemají sídlo
 - osoby (s trvalým pobytem), které dlouhodobě pobývají v zahraničí a neplatí pojistné

Další subjekty právního vztahu

VZP

- zdravotní pojišťovna jako nositel VZP

zdravotní pojišťovny

Další subjekty právního vztahu VZP - pokračování

- poskytovatel zdravotní péče - zdravotnická zařízení (lékař, nemocnice, lékárna atd.) jako ten, kdo poskytuje zdravotní péči bez přímé úhrady (nebo částečně bez přímé úhrady) – vymezeno v zák. č. 372/2011 Sb.
- zaměstnavatel (pouze v případě, že pojištěnec je v postavení zaměstnance)
- stát jako plátce pojistného za některé skupiny pojištěnců
- další subjekty – např. živnostenský úřad

Vznik a zánik právního vztahu

VZP

- vznik veřejného zdravotního pojištění (§ 3 odst. 1 zákona)
 - narozením (osoba s trvalým pobytem)
 - vstupem do zaměstnání (osoba bez trvalého pobytu)
 - získáním trvalého pobytu
- zánik veřejného zdravotního pojištění (§ 3 odst. 2 zákona)
 - smrtí fyzické osoby nebo jejím prohlášením za mrtvou
 - skončením zaměstnání (osoba bez trvalého pobytu)
 - ukončením trvalého pobytu na území ČR

Práva a povinnosti pojištěnce

- práva pojištěnce
 - právo na poskytnutí zdravotní péče bez přímé úhrady za podmínek stanovených zákonem
 - právo na výdej léčivých přípravků bez přímé úhrady
 - právo na výběr zdravotní pojišťovny
 - právo na výběr poskytovatele zdravotních služeb na území ČR
 - právo podílet se na kontrole poskytnuté zdravotní péče
 - právo na časovou a místní dostupnost zdravotní péče
 - právo na náhradu nákladů, které vynaložil na neodkladnou péči v cizině
 - právo na náhradu nákladů za zdravotní péči čerpanou v jiném státě EU
 - právo na informace
- povinnosti pojištěnce
 - oznamovací
 - platit pojistné
 - poskytnout součinnost při zdravotním výkonu a kontrole průběhu léčebného procesu a dodržovat stanovený léčebný režim
 - podrobit se preventivním prohlídkám na vyzvání
 - a další

Oznamovací povinnost - § 10

- oznámení o zahájení a ukončení činnosti, s níž je spojena povinnost platit pojistné
 - zaměstnavatel za pojištěnce, kteří jsou jeho zaměstnanci
 - pojištěnec (zaměstnanec) sám, pokud tuto povinnost nesplní zaměstnavatel
 - pojištěnec osoba samostatně výdělečně činná sama nebo prostřednictvím živnostenského úřadu
- oznámení o změně zdravotní pojišťovny
 - zaměstnavatel za pojištěnce, kteří jsou jeho zaměstnanci
 - pojištěnec (zaměstnanec) sám, pokud tuto povinnost nesplní zaměstnavatel
 - ostatní pojištěnci samostatně
- oznámení o skutečnostech rozhodných pro povinnost státu platit pojistné
 - zaměstnavatel za pojištěnce, kteří jsou jeho zaměstnanci
 - pojištěnec (zaměstnanec) sám, pokud tuto povinnost nesplní zaměstnavatel
 - ostatní pojištěnci samostatně
 - zákonný zástupce za nezletilé pojištěnce nebo osoby bez způsobilosti k právním úkonům
- oznámení o skutečnosti, že pojištěnec se stal jen osobou s trvalým pobytem na území ČR (není zaměstnancem ani OSVČ)
 - všichni pojištěnci, jichž se tato skutečnost dotýká
- oznámení o narození dítěte
 - zákonný zástupce
- oznámení o úmrtí pojištěnce
 - obecní úřad pověřený vedením matriky
- postih při neplnění oznamovací povinnosti – pokuty s odstupňovanou výší

Povinnost platit pojistné na VZP

- subjekty, jimž je uložena povinnost platit pojistné (§ 4 a násl. zákona) - plátce pojistného:
 - pojištěnec
 - z titulu zaměstnance
 - z titulu osoby samostatně výdělečně činné
 - z titulu osoby s trvalým pobytem na území ČR (není-li naplněna některá z předchozích situací a není plátcem stát)
 - zaměstnavatel
 - z titulu, že zaměstnává alespoň jednoho zaměstnance
 - stát je plátcem pojistného za stanovené skupiny pojištěnců – vymezení v § 7

Vymezení pojmu zaměstnanec a OSVČ

- zaměstnanec
 - liší se od vymezení v zákoníku práce
 - fyzická osoba, které plynou nebo by měly plynout příjmy ze závislé činnosti nebo funkčních požitků (§ 6 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů)
 - negativní vymezení v § 5 písm. a)
- osoba samostatně výdělečně činná
 - vymezení v § 5 písm. b)

Povinnost platit pojistné na VZP - pokračování

- upraveno zákonem č. 592/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- rozhodné období
 - kalendářní měsíc, za který se pojistné platí (všichni pojištěnci s výjimkou OSVČ)
 - kalendářní rok, za který se pojistné platí (OSVČ)
- vyměřovací základ
 - pojištěnec (zaměstnanec) – úhrn příjmů, které jsou předmětem daně z příjmu, zúčtovaných zaměstnavatelem za výkon práce v příslušném kalendářním měsíci
 - pojištěnec (OSVČ) – 50 % příjmu ze samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení
 - pojištěnec (osoba s trvalým pobytem na území ČR) – minimální mzda
 - zaměstnavatel – stejný jako u jeho zaměstnanců
 - stát – stanoven pevnou částkou, v současné době 6.259,- Kč
- minimální vyměřovací základ (platí pro všechny plátce pojistného s výjimkou státu)
- souběh povinnosti platit pojistné (§ 7 odst. 2 zákona č. 48/1994 Sb., § 13 zákona č. 592/1992 Sb.)

Povinnost platit pojistné na VZP - pokračování

- výše pojistného
 - 13,5 % z vyměřovacího základu
 - 2/3 hradí zaměstnavatel a 1/3 hradí zaměstnanec
- sankce při porušení povinnosti platit pojistné
 - penále 0,05% z dlužné částky (pojistné není placeno řádně a včas)
 - pokuta (nejsou předloženy stanovené přehledy)
- způsob placení pojistného
 - bezhotovostní převod
 - v hotovosti na účet příslušné zdravotní pojišťovny
- doba placení pojistného
 - zaměstnanci
 - za příslušný měsíc od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce
 - platí zaměstnavatel (za sebe i za své zaměstnance)
 - OSVČ platí
 - zálohy na pojistné za příslušný měsíc nejpozději do 8. dne měsíce následujícího
 - doplatek pojistného (do osmi dnů po podání přehledu příjmů a výdajů)

Věcný rozsah veřejného zdravotního pojištění

- věcný rozsah (§ 13 zákona) – ze VZP se hradí zdravotní péče, která má za cíl zachovat nebo zlepšit zdravotní stav pojištěnce nebo zmírnit jeho utrpení (§ 13 odst. 1 stanoví další charakteristiku zdravotní péče)
 - pozitivní vymezení
 - výčet v § 13 odst. 2 s dalšími podmínkami
 - další výčet (§ 15 odst. 3, 4, 5, 8, 11)
 - zdravotní péče musí být poskytována na území ČR (výjimka – nutný a neodkladný zákrok v cizině) - § 14 1 a 2
 - přeshraniční zdravotní péče - § 14 odst. 3 a další
 - v některých případech se vyžaduje předchozí souhlas zdravotní pojišťovny - § 14b
 - poskytování informací týkajících se přeshraniční zdravotní péče - § 14c
 - výjimečně se hradí zdravotní péče jinak nehrazená, pokud její poskytnutí je jedinou možností zdravotní péče (§ 16)

Věcný rozsah veřejného zdravotního pojištění

- negativní vymezení § 15
 - výčet v příloze 1 zákona (zdravotní výkony nehrazené z VZP)
 - akupunktura
 - léčivé přípravky a potraviny pro zvláštní lékařské účely
 - vyšetření, prohlídky a jiné výkony provedené v osobním zájmu a na žádost fyzických osob nebo v zájmu a na žádost právnických osob, jejichž cílem není zachovat nebo zlepšit zdravotní stav jedince
 - vyšetření, prohlídky a jiné zdravotní výkony provedené na dožádání soudu, státního zastupitelství, orgánů státní správy a orgánů Policie ČR